

УДК: 341.9.018

ПРОЦЕСИ УНІФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА У СФЕРІ НЕДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ЇЇ ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Трощенко І. О.

Інститут міжнародних відносин, Київський національний університет
імені Т. Шевченка, м. Київ, Україна

Метою даного дослідження є аналіз процесів уніфікації міжнародного приватного права у сфері недоговірних зобов'язань та їх основних результатів. У дослідженні проаналізовано як теоретичний аспект поняття «уніфікації» так і основні міжнародно-правові документи, що стали результатом процесів уніфікації міжнародного приватного права у сфері недоговірних зобов'язань у Європі та зроблено висновок, що уніфікація правового регулювання шляхом прийняття універсальних та регіональних міжнародно-правових актів є особливістю міжнародного приватного права у сфері недоговірних зобов'язань на сучасному етапі. Дослідження зазначеної проблематики є вкрай важливим для вдосконалення колізійного права України в сфері недоговірних зобов'язань та подальшого зближення законодавств України та ЄС в аспекті міжнародного приватноправового регулювання недоговірних зобов'язань.

Ключові слова: уніфікація міжнародного приватного права, Регламент «Рим II», недоговірні зобов'язання, Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Римська конвенція 1980 р.

Трощенко И. А. процессы унификации международного частного права в сфере договорных обязательств и ее основные результаты/ Институт международных отношений Киевского национального университета имени Т. Шевченко, Киев, Украина

Целью данного исследования является анализ процессов унификации международного частного права в сфере недоговорных обязательств и их основных результатов. В исследовании проанализированы как теоретический аспект понятия «унификации» так и основные международно-правовые документы, ставшие результатом процессов унификации международного частного права в сфере недоговорных обязательств в Европе и сделан вывод, что унификация правового регулирования путем принятия универсальных и региональных международных документов является особенностью международного частного права в сфере недоговорных обязательств на современном этапе. Исследование указанной проблематики является крайне важным для совершенствования коллизионного права Украины в сфере недоговорных обязательств и последующей сближения законодательства Украины и ЕС в аспекте международного частноправового регулирования недоговорных обязательств.

Ключевые слова: унификация международного частного права, Регламент «Рим II», недоговорные обязательства, Гаагская конференция по международному частному праву, Римская конвенция 1980 г.

Troshchenko I. O. The Unification of Private International Law in the Sphere of Non-Contractual Obligations and its Main Results/ Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University, Kyiv, Ukraine

The aim of this study is to analyze the processes of unification of private international law in the field of non-contractual obligations and its main results. The study analyzes the theoretical aspects of the concept of "unification" and the main international legal instruments that became results of private international law unification process in the field of non-contractual obligations in Europe and comes to a conclusion that today the unification of legal regulation through the adoption of universal and regional international instruments is a trend of private international law in the field of non-contractual obligations. The results of the

study are crucial for improvement of the conflict rules adopted in Ukraine in the sphere of non-contractual obligations and further approximation of legislation of Ukraine and the EU in field of international private law regulating non-contractual obligations.

Keywords: unification of private international law, the Regulation Rome II, non-contractual obligations, Hague Conference on Private International Law, the Rome Convention of 1980

Вступ. Прагнення до створення універсального – всесвітньоцивільного права – висловлювалось протягом багатьох століть і обмірковувалось як філософами (Цицерон, Аквінський Х., Кант І. та ін.), так і представниками юридичної науки (Нєволін К., Комаровський Л. О., Казанський П. Є. та ін.). Всесвітньоцивільне право за Кантом І. – це всезагальні закони, яких повинні дотримуватись всі народи у своїх взаємовідносинах [1, С. 96].

Перша спроба практичного втілення ідеї загальної уніфікації цивільного права відбулася у ще у ХІХ ст., у Латинській Америці, коли на Панамському Конгресі у 1826 р. була укладена перша офіційна угода про уніфікацію. Більш вагомі результати розпочатого процесу уніфікації було отримано дещо пізніше, коли у 1888-1889 р.р. на Конгресі у Монтевідео шість латиноамериканських держав затвердили дев'ять договорів, які, по суті, становили всеосяжний кодекс міжнародного приватного права та на шостій Панамериканській конференції 1928 р. у Гавані, де було прийнято так званий кодекс Бустаманте. Останній складається із 437 статей, структурованих на вступний розділ і чотири книги: Міжнародне цивільне право, Міжнародне торговельне право, Міжнародне кримінальне право й Міжнародний процес. Кодекс Бустаманте до цього часу залишається неперевершеним уніфікаційним нормативним актом, котрий здійснив суттєвий вплив на розвиток колізійного права в усьому світі. По суті, він є сьогодні єдиною досить повною уніфікацією колізійно-правових норм [2].

Нині уніфікація та гармонізація міжнародного приватного права є однією з основних тенденцій його розвитку і досить часто позначається узагальнюючим терміном «зближення законодавств». Разом із тим, поняття «уніфікація», «гармонізація» та «зближення законодавства» не є тотожними, хоча й близькі за змістом.

Лунц Л. А. у свій час писав, що уніфікація є засобом гармонізації, при цьому найбільш ефективним, оскільки її застосування усуває виникнення колізійних питань і означає більш тісне співробітництво між державами, а отже і більш високу форму регулювання порівняно із зближенням [3, С. 179].

Проблеми уніфікації міжнародного приватного права розглядались у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених, але навіть щодо змісту самого поняття «уніфікація» існують різні погляди.

У вітчизняній «Юридичній енциклопедії» пропонується наступне визначення: уніфікація в праві (франц. *unification*, від лат. *unus* – один і *facere* – робити) – це процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин [4, С. 215]. Російський вчений Маковський А. П. вважає, що уніфікація є створенням у праві різних держав єдиних за змістом норм, шляхом використання міжнародно-правових засобів і впливу різних правових систем одна на одну [5, С.35]. Інші вчені підкреслюють, що уніфікація пов'язана не лише із процесом правотворчості. Наприклад, Хачатурян А. Г. спеціально акцентує увагу на тому, що уніфікація має охоплювати не лише процес правотворчості, але й процес право реалізації [6, С. 12]. На думку Лукашука І. І., сам міжнародно-правовий метод має дві складові: правотворчу (яка включає процес створення міжнародно-правових норм) та правозастосовну (яка включає процес реалізації міжнародно-правових норм) [7, С. 16]. Коровіна О. П. також підкреслює, що мета уніфікації міжнародного приватного права

полягає не лише у розробці одноманітних норм, але й у забезпеченні їх застосування відповідно до домовленостей, які досягнуто під час міжнародного співробітництва [8, С. 11], тобто уніфікація має і правозастосовне значення.

Деякі автори при характеристиці поняття «уніфікація» звертають увагу на її спрямованість та наслідки – результат уніфікації. Вже згаданий Хачатурян А. Г. підкреслює, що уніфікація, як правотворчий процес, спрямована на створення, зміну, припинення норм тотожно іншій правовій системі. Аналогічного по суті погляду дотримуються Фединяк Г. С. та Фединяк Л. С. [9, С. 32].

Російський науковець Гетьман-Павлова І. В. під міжнародною уніфікацією розуміє процес, під час якого норми кількох правопорядків, які вступають між собою у конфлікт у разі застосування до одного й того ж транскордонного приватноправового правовідношення, замінюються однією єдиною нормою [10, С. 67].

Довгерт А. С. визначає уніфікацію як правотворчий процес, який спрямований на створення правових норм для декількох національних правових систем, який є засобом забезпечення однаковості національно-правових норм (колізійних і матеріальних), що регулюють цивільно-правові відносини з іноземним елементом [11, С. 21].

Ще один вітчизняний юрист, Руденко О. В., вважає, що уніфікація міжнародного приватного права – це процес створення єдиних норм міжнародного приватного права, а також забезпечення їх однакової імплементації, який здійснюється при постійній взаємодії та узгодженні воľ контрагентів, які репрезентують держави-члени, що пов'язані певною формою міжнародно-правового співробітництва, і спрямований на гармонізацію правовідносин між фізичними та юридичними особами цих держав у визначених сферах [12, С. 47-48].

Всі наведені визначення хоча й різняться рівнем деталізації та

акцентують увагу на різних характеристиках поняття «уніфікації», проте свідчать, що уніфікація є перш за все правотворчим процесом, який має у кінцевому результаті створення одноманітних правових норм.

Створення одноманітних норм цивільного права може відбуватись з використанням різних правових інструментів. Зокрема, як відзначає Маковський А. В., деякі правила стали загальними правовими нормами для багатьох країн у результаті прийняття їх кожною країною окремо, а деякі норми міжнародного приватного права стали загальними в результаті міжнародних конвенцій [13, С. 26-33].

Серед договорів, спрямованих на уніфікацію норм цивільного права, можна виокремити дві групи: по-перше, договори, спрямовані на створення одноманітних колізійних норм цивільного права, або договори, які визначають порядок обрання права країни, що має застосовуватись до цивільних правовідносин; по-друге, договори, які спрямовані на розробку одноманітних норм матеріального (тобто неколізійного) цивільного права.

У свою чергу уніфікацію матеріальних норм цивільного права поділяють на пряму та непряму. Обидва способи в результаті передбачають створення одноманітної норми, при цьому, якщо в угоді закріплено обов'язок держави дотримуватись припису одноманітної норми, яка вміщена до неї, тоді така уніфікація зветься прямою. У разі ж якщо держава бере зобов'язання дотримуватись приблизного закону або приблизної норми закону, зазначених у міжнародному договорі, тоді її можна охарактеризувати як непряму уніфікацію [14, С. 84-85]. Ефект уніфікації колізійних та матеріальних норм, а також прямої та непрямої уніфікації безумовно є різним. При цьому найбільш ефективними є міжнародні угоди, що містять правові норми, які придатні до застосування у внутрішньодержавному праві без зміни самої правової норми, тобто ті, що закріплені з використанням методу прямої уніфікації. Менший ефект мають уніфіковані міжнародні договори, які містять непрямі уніфіковані норми, які

зобов'язують учасників угоди встановити у своєму законодавстві таку норму, зміст якої лише приблизно визначено у договорі [15, С. 26-33, 13-14].

Поширення відповідальності за спричинення транскордонних деліктів призвело до того, що на сучасному етапі такі відносини все більше регулюються шляхом укладення універсальних міжнародних договорів. Така тенденція дозволила деяким дослідникам навіть ставити питання про міжнародне деліктне право, щодо якого, як стверджується, у судовій практиці та доктрині, чітко простежується тенденція класифікувати окремі види правопорушень (наприклад, такі як відповідальність за зіткнення суден, шкоду навколишньому середовищу).

Нині існує значна кількість конвенцій універсального характеру, що містять здебільшого матеріально правові норми, у яких регулюються питання відповідальності за вчинення тих чи інших деліктів. Наприклад, Римська конвенція 1952 р. про шкоду, заподіяну іноземними повітряними судами третім особам на поверхні, Брюссельська конвенція про відповідальність операторів ядерних суден, 1962 р., Конвенція ООН про відповідальність операторів транспортних терміналів у міжнародній торгівлі, 1991 р.

У сфері уніфікації колізійних норм значну роль відіграє Гаазька конференція з міжнародного приватного права. Ця постійно діюча міждержавна організація, яка була створена ще у 1897 р., займається питаннями колізії законів, конфлікту юрисдикцій та надання правової допомоги.

Ісад М. відзначає, що ідея загальної кодифікації колізійних норм нині майже нездійсненна, тому Конференція намагається досягти успіху у окремих питаннях, перш за все, шляхом уніфікації колізійних норм, хоча у окремих випадках вона використовувала і матеріальні норми міжнародного приватного права з метою створення одноманітного міжнародного правила. Проте такі випадки надзвичайна рідкість, оскільки висувались міркування,

що матеріальні норми не належать до міжнародного приватного права і, відповідно, діяльність щодо їх уніфікації виходить за межі компетенції Конференції [16, С. 31].

Серед Конвенцій прийнятих у рамках Гаазької Конференції є й ті, що стосуються уніфікації норм у сфері недоговірних зобов'язань.

Зобов'язання із спричинення шкоди внаслідок дорожньо-транспортних пригод регулюються Конвенцією про право, що застосовується до дорожньо-транспортних пригод, яка була прийнята на одинадцятій сесії Гаазької Конференції з міжнародного приватного права в Гаазі 4 травня 1971 року (Україна приєдналась до Конвенції 15.06.2011 р.) [17].

У преамбулі цього документу відзначається, що держави, які підписали цю Конвенцію бажають встановити спільні положення про право, що застосовується до цивільної недоговірної відповідальності, яка виникає внаслідок дорожньо-транспортних пригод. Відповідно до статті 3 Конвенції правом, що застосовується, є внутрішнє право держави, у якій відбулася пригода.

Проте, з цього загального принципу у статті 4 робиться чимало виключень. Наприклад, у випадках, коли до пригоди причетний лише один транспортний засіб і його зареєстровано в державі, іншій ніж та, у якій відбулася пригода, застосовується внутрішнє право держави реєстрації для визначення відповідальності: стосовно водія, власника чи будь-якої іншої особи, яка має контроль над транспортним засобом або речове право на нього, незалежно від їхнього постійного місця проживання; стосовно потерпілого, який є пасажиром і постійне місце проживання якого знаходиться в Державі, іншій, ніж та, у якій відбулася пригода; стосовно потерпілого, який перебуває поза транспортним засобом на місці пригоди й постійне місце проживання якого знаходиться в державі реєстрації.

Виключення із загального правила статті 3 робиться і для випадків, коли є два чи більше потерпілих, а право, що застосовується, визначається окремо для кожного з них за правилами статті 4.

Відповідно до статті 8 Конвенції право, що застосовується, визначає, зокрема: 1) підставу й обсяг відповідальності; 2) підстави для звільнення від відповідальності, будь-якого обмеження відповідальності й будь-якого розподілу відповідальності; 3) наявність і види шкоди чи збитків, які можуть підлягати відшкодуванню; 4) види та обсяг збитків; 5) можливість переходу права на відшкодування; 6) осіб, яким завдано збитків та які можуть вимагати їхнього відшкодування від свого імені; 7) відповідальність довірителя за дії свого агента чи роботодавця за дії свого працівника; 8) строки давності, у тому числі норми стосовно початку перебігу строків давності й переривання та зупинення цих строків.

Цікавим є положення статті 11 Конвенції, згідно з яким застосування цієї Конвенції не залежить від будь-якої вимоги взаємності. Вона застосовується, навіть якщо право, що застосовується, не є правом договірної держави.

Підсумовуючи можна зазначити, що Конвенція по суті уніфікує колізійне право і пропонує класичну колізійну прив'язку у деліктних зобов'язаннях – закон місця вчинення делікту (*lex loci delicti*). При цьому особливість Конвенції полягає у її універсальності, адже вона підлягає застосуванню, якщо право, що застосовується, не є правом договірної держави.

Зобов'язання із спричинення шкоди, яка виникла внаслідок недоліків товару, регламентуються Гаагською Конвенцією про право, що застосовується до відповідальності виробника (1973 р.)

Конвенція визначає право, що має застосовуватись до відповідальності виробника за шкоду, заподіяну його товаром, включаючи збиток, понесений внаслідок неправильного опису товару або відсутності опису його

властивостей і методу використання. До переліку осіб, відповідальних за товар, відповідно до статті 3 Конвенції крім виробника внесено виробника первинного продукту, постачальника товару, інших осіб (наприклад тих, хто несе відповідальність за ремонт, зберігає товар, бере участь у виробництві товару тощо). Конвенція встановлює, що до деліктних правовідносин застосовується право країни, у якій має звичайне місцезнаходження потерпілий, якщо він придбав товар у цій країні або ця ж країна є місцем основної діяльності виробника (ст.4).

У той же час статтею 5 передбачена низка винятків, зокрема: якщо місце проживання потерпілого і місце діяльності відповідальної особи знаходяться в одній державі, то застосовується право місцезнаходження відповідальної особи; якщо співпадають місце проживання потерпілого і місце, де він придбав товар, то застосовується право цієї держави. Згідно статті 6 Конвенції, у разі, якщо не застосовується право, вказане у статтях 4 і 5, то застосовується право держави, де розташовується основне місце діяльності відповідальної особи, (крім випадків, коли позивач не засновує свої вимоги на праві сторони, де була завдана шкоди). Таким чином, закріплюється певна свобода вибору сторони.

Загальні тенденції до надання розширених прав в сфері вибору застосовного закону відносно цього виду відповідальності дещо "пом'якшуються" нормою ст. 7 Конвенції, відповідно до якої право країни настання шкоди і право країни місця проживання потерпілого не може застосовуватися, якщо особа, яка завдала шкоди, не могла розумним чином передбачати той факт, що товар поширюватиметься в цій країні. Конвенція не містить положень про право потерпілого пред'явити вимоги безпосередньо страховикові цивільної відповідальності, оскільки в цій сфері такого роду страхування поширене набагато рідше, ніж в сфері, наприклад, дорожньо-транспортних подій. Ця конвенція також містить положення про

те, що вона діє, якщо застосовним правом є право держави - не учасника Конвенції [18].

Недоговірні зобов'язання у міжнародному приватному праві також є предметом багатосторонніх міжнародних договорів, які стосуються питань цивільної відповідальності за окремі види правопорушень. При цьому уніфікації піддаються здебільшого питання відповідальності, що спричинена джерелами підвищеної небезпеки. Крім того, особливістю таких договорів є використання здебільшого не колізійного, а прямого методу, який передбачає вміщення до тексту угод уніфікованих матеріально-правових норм.

До таких договорів можна віднести, наприклад, Конвенцію про цивільну відповідальність за збиток від забруднення нафтою (Брюссель, 1969 р.). Конвенція забезпечує отримання відповідного відшкодування особам, що зазнали збитків внаслідок забруднення, викликаного витоків і зливом нафти з судів, та визначає межі відповідальності винної сторони. Згідно Конвенції не встановлюється обмеження розміру відшкодування у разі, якщо шкода була завдана в результаті винної поведінки власника морського судна, його службовців і агентів.

Власник морського судна не відповідає за збитки від забруднення, якщо доведе, що вони є результатом військових або інших подібних дій або стихійного явища, неминучої і непереборної, винної поведінки третіх осіб або неправомірних дій влади. Конвенція також звільняє власника морського судна від відповідальності за збиток, викликаний винними діями потерпілого. Крім того, норми Конвенції передбачають заходи забезпечувального характеру для покриття збитку, включаючи страхування відповідальності, надання банківських гарантій тощо, та встановлює обов'язок з їх здійснення як власниками морських суден, так і державами - учасниками Конвенції [19].

Прикладом міжнародного договору, що уніфікує недоговірні зобов'язання із деліктів, є Римська конвенція 1952 року про збиток, заподіяний іноземними повітряними судами третім особам на поверхні.

Ця Конвенція застосовується у випадках, коли шкода завдана під час знаходження повітряного судна в польоті, та встановлює відповідальність за завдання шкоди третім особам на поверхні експлуатанта повітряного судна, що відповідає також за дії своїх службовців і представників. Згідно приписів Конвенції відшкодуванню підлягає шкода, заподіяна у результаті смерті, тілесного ушкодження та знищення або псування майна. Відповідальність за цією Конвенцією має об'єктивний характер і не залежить від провини, а позовна давність встановлюється у межах дворічного терміну з дати події. Крім того норми конвенції регламентують підсудність цієї категорії справ та порядок виконання рішень іноземних судів однієї договірної держави на території іншої.

Ряд конвенцій діє у сфері відшкодування шкоди за ядерний збиток, зокрема, це такі багатосторонні договори як: Паризька конвенція про відповідальність відносно третіх осіб в області атомної енергетики 1960 року, Брюссельська угода про відповідальність власників атомних судів 1962 року; Віденський договір про цивільно-правову відповідальність за ядерний збиток 1963 року. Згадані Конвенції виходять, як правило, з принципу компетентності судів країни, в якій сталася відповідна подія та необхідності застосування права країни суду (*lex fori*).

Віденська Конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду (Брюссель, 1963 р.) має на меті встановлення певних основних норм для забезпечення фінансового захисту від шкоди, що виникає внаслідок певних видів мирного використання ядерної енергії.

У 1996 році була прийнята Міжнародна конвенція про відповідальність і компенсацію за втрати у зв'язку з перевезенням морем небезпечних і шкідливих речовин, відповідно до якої за збиток, заподіяний будь-якими

такими небезпечними і шкідливими речовинами в ході перевезення, відповідає власник судна з моменту їх вступу на будь-яку частину суднового устаткування при вантаженні до моменту припинення їх знаходження на будь-якій частині суднового устаткування при розвантаженні.

У сфері недоговірних зобов'язань прийнято також ряд конвенцій регіонального характеру, наприклад у рамках СНД прийнято: Мінську конвенцію про правову допомогу і правові відносини у цивільних сімейних і кримінальних справах (1993 р.); Кишинівську конвенцію про правову допомогу (2002 р.); Угоду країн СНД про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, спричиненої робітникам каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним із виконанням ним трудових обов'язків.

Процес уніфікації міжнародного приватного права в рамках Європейського Союзу розпочався у 1957 році на підставі Договору про Заснування Європейського Співтовариства. Уніфікація колізійних норм у рамках ЄС поставила на порядок денний можливість обмеження компетенції інституцій ЄС у питанні щодо прийняття актів, які містять колізійні норми.

Першими вагомими результатами уніфікації міжнародного приватного права в рамках ЄС вважають Брюссельську конвенцію про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у цивільних та торгових справах (1968 р.). Згадана конвенція була прийнята як закрита, адже не передбачала можливості приєднання до неї країн, які не є членами Європейських Співтовариств (пізніше Європейського Союзу).

Завдяки цьому документу для держав-членів вказаного товариства було створено єдині правила з питань міжнародної підсудності та визнання рішень іноземних судів у майнових спорах. Конвенція протягом тридцяти років її чинності зазнавала багатьох змін і не одноразово набувала нової

редакції (1978, 1982, 1989 та 1996р.р.) у зв'язку із розширенням кола держав-членів ЄС.

Пізніше зміст Брюссельської конвенції про юрисдикцію, визнання та виконання судових рішень у цивільних та торгових справах (1968 р.). кожного з цих документів пізніше було перенесено у регламент ЄС – Регламент № 44/2201 («Брюссель I»).

Втім, центральне місце у процесі уніфікації міжнародного приватного права в Європі займає Конвенція про право, що застосовується до договірних зобов'язань (Римська конвенція 1980 р.).

До тематики колізійного регулювання недоговірних зобов'язань повернулися лише через 20 років у зв'язку з підписанням Договору про заснування Європейського Союзу. 14 жовтня 1996 р. було прийнято рішення, в якому було сформульовано пріоритети співпраці у питаннях цивільного права, серед яких було визначено, що Рада має на меті розпочати консультації щодо можливості розроблення конвенції щодо права, що застосовується до недоговірних зобов'язань.

Важливу роль в процесі уніфікації міжнародного приватного права в Європі відіграло прийняття Амстердамського договору про внесення змін до Договору про Європейський Союз, яким компетенцію щодо ухвалення законодавства з цивільних питань було передано Європейському Союзу. Крім того зі вступом Амстердамського договору у силу в 1999 році документи співтовариства, такі як директиви та регламенти, почали відігравати більш важливу роль в уніфікації міжнародного приватного права.

Робота над Регламентом, який був покликаний уніфікувати колізійні норми щодо недоговірних зобов'язань, продовжилася, у рамках Європейської групи з міжнародного приватного права (GEDIP), яка у 1998 р. направила до Комісії ЄС пропозиції стосовно європейської Конвенції про право, що застосовується до недоговірних зобов'язань. Надані пропозиції

узагальнювали колізійні прив'язки у галузі деліктних зобов'язань, що застосовуються у країнах – членах ЄС, а також основні підходи до вирішення колізій Гаазьких конвенцій про право, що застосовується до автотранспортних пригод (1971 р.), та про право, що застосовується до відповідальності виробника (1973 р.). Основні положення проекту GEDIP а також принципи Римської конвенції про право, що застосовується до договірних зобов'язань, стали базовими у діяльності Європейської комісії під час підготовки проекту регламенту права, яке застосовується до недоговірних зобов'язань [20, С. 26].

У 2003 році було опубліковано попередній проект регламенту Ради щодо права, яке застосовується до недоговірних зобов'язань і було розпочато публічне обговорення Регламенту.

17 червня 2008 р. було прийнято Регламент № 593/2008 про право, що застосовується до договірних зобов'язань («Рим I»). Зазначений Регламент замінив собою Римську конвенцію 1980 р. та закріпив у собі норми, що вирішують проблему конфлікту законів щодо найбільш поширеного виду зобов'язань приватноправового характеру – зобов'язань, що виникають на підставі цивільно-правових або торговельних (комерційних) договорів. До сфери застосування Регламенту «Рим I» входять також і договори щодо трудових відносин найманих працівників. Зазначений Регламент почав застосовуватися 17 грудня 2009 р.

Робота над уніфікацією колізійного права ЄС стосовно недоговірних зобов'язань завершилась прийняттям Регламенту ЄС №864/2007 щодо права, яке застосовується до недоговірних зобов'язань (Регламент «Рим II»). Офіційно текст було схвалено Радою Європейського Союзу 28 червня 2007 р., а 10 липня 2007 р. – Європейським Парламентом.

Особливість Регламенту «Рим II» і основна відмінність від Римської конвенції 1980 року полягає в тому, що він прийнятий такими інститутами ЄС як Європейський Парламент та Рада і є актом вторинного права ЄС. Тоді

як Римська конвенція 1980 року – міжнародний договір, хоча й підписаний країнами-членами ЄС (у той час ЄЕС), але не пов'язаний безпосередньо з Римськими договорами 1957 року.

Регламент є актом прямої дії, який не тільки не може бути змінений актами органів держав-членів ЄС, але і зовсім не вимагає їх прийняття, а отже, забезпечує безпосереднє застосування закріплених у ньому правових норм на території всіх країн ЄС [21, С. 132].

Висновки. Уніфікація правового регулювання шляхом прийняття універсальних та регіональних міжнародно-правових актів є особливістю міжнародного приватного права у сфері недоговірних зобов'язань на сучасному етапі.

Процеси уніфікації міжнародного приватного права на європейському континенті пожвавились із заснуванням Європейського Союзу. Зокрема у 2007 році було ухвалено Регламент (ЄС) №864/2007 щодо права, яке застосовується до недоговірних зобов'язань («Рим II»), а дещо пізніше у 2008 році було прийнято Регламент (ЄС) №583/2008 про право, що застосовується до договірних зобов'язань («Рим I»). Зазначений Регламент замінив собою Римську конвенцію 1980 р. та закріпив у собі норми, що вирішують проблему конфлікту законів щодо найбільш поширеного виду зобов'язань приватноправового характеру – зобов'язань, що виникають на підставі цивільно-правових або торговельних (комерційних) договорів.

Регламент «Рим II» носить універсальний характер і матеріальне право, яке визначається на основі Регламенту, підлягає застосуванню незалежно від того, чи є воно правом держави-члена ЄС (компетентним може бути не лише право країни-члена Європейського Союзу але й третіх країн, що не входять до складу ЄС).

Література:

1. Довгерт А. С. Сучасні приватноправові реформи в Україні з огляду на формування всесвітньо цивільного права // Проблеми систематизації приватного права України та Європи: Монографія / За заг. ред. Ю. В. Білоусова. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. – 204с.
2. Перепелинська О. Уніфікація міжнародного приватного права у Латинській Америці // Юридична газета - №8, 2005.
3. Курс международного частного права: Международное частное право. Общая часть. В 3-х томах / Луиц Л. А.. - 3-е изд., доп. - М.: Юрид. лит., 1973. - 384 с.
4. Юридична енциклопедія. – К., 2004. – Т.6. – С.215.
5. Иванов Г. Г., Маковский А. П. Международное морское право. – Л.: Судостроение. 1984. – С.35.
6. Хачатурян А. Г. Унификация коллизионных норм в международном частном праве. – К.: Наук. Думка, 1993. – С.12.
7. Лукашук И. И. Функционирование международного права. – М.: Наука, 1992. – 222 с.
8. Коровина О. П. Методи уніфікації норм МЧП: автореф. дис... канд. юрид. наук. - М, 1998. – 18 с.
9. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Міжнародне приватне право: Навч. посіб. – 2-е видан., допов. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 416 с.
10. Гетьман-Павлова И. В. Международное частное право: учебник. – М.: Эксмо, 2011. – 752 с.
11. Довгерт А. С. Система приватного права та структура нового Цивільного кодексу України // Українське право. – 1997. - №1. – С.21.
12. Руденко О. В. Уніфікація міжнародного приватного права ЄС. Дис... канд.юрид.наук. – К., 2006. – С. 47-48.

13. *Маковський А. В. Вопросы теории международно-договорной унификации права и состав международного частного права // Материалы Торгово-Промышленной палаты СССР. Вып.34. – М., 1983. – С.26-33.*
14. *Доронина Н. Г. Унификация и гармонизация права в условиях экономической интеграции государств / Н. Г.Доронина // Право и экономика.– 1997. – №17-18. – С. 84-91.*
15. *Вопросы теории международно-договорной унификации права и состав международного частного права // Материалы Торгово-Промышленной палаты СССР. Вып.34. – М., 1983. – С. 26-33.*
16. *Иссад М. Международное частное право. – М.: Прогрес, 1989, - 400 с.*
17. *Конвенція про право, що застосовується до дорожньо-транспортних пригод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_003.*
18. *Сологуб Д. Международно-правовая унификация норм, применяемых к обязательствам вследствие причинения вреда (на примере конвенций и договоров о правовой помощи) // Альманах «Status guo» Диалог. 26.05.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.statusquo.ru/author/605/article_613.html - дата звернення 23.06.2013.*
19. *Банковский А. В. Деликтные обязательства в международном частном праве // Дис.. канд... юрид. Наук.: 12.00.03. - М., 154 с. (С.18)*
20. *Kreuzer K. Zu Stand und Perspektiven des Europaeischen Internationalen Privatrechts. Wie europaeisch soll das Europaeische Internationale Privatrecht sein? // RabelsZ. Bd. 70 (2006), № 1, с. 1-88.*
21. *Право Европейского Союза: Учебник для вузов / Под ред.. С.Ю. Кашкина. – М.: Юристъ, 2002. – 925с.*

References:

1. *Dovghert A. S. Suchasni pryvatnopravovi reformy v Ukraini z oghljadu na formuvannja vsesvitnjo cyvilnogho prava // Problemy systematyzaciji pryvatnogho prava Ukrainy ta Jevropy: Monohrafiya / Za zagh. red. Ju. V. Bilousova. – K.:*

Naukovo-doslidnyj instytut pryvatnogho prava i pidpryjemnyctva APrN Ukrainy, 2009. – 204s.

2. *Perepelynsjka O. Unifikacija mizhnarodnogho pryvatnogho prava u Latynsjkij Ameryci // Jurydychna ghazeta - № 8, 2005.*

3. *Kurs mezhdunarodnogho chastnogho prava: Mezhdunarodnoe chastnoe pravo Obshhaja chastj. V 3-kh tomakh / Lunc L.A.. - 3-e yzd., dop. - M.: Juryd. lyt., 1973. - 384 s.*

4. *Jurydychna encyklopedija. – K., 2004. – T.6. – S.215.*

5. *Yvanov Gh. Gh., Makovskyj A. P. Mezhdunarodnoe morskoe pravo. – L.: Sudostroenye. 1984. – S.35.*

6. *Khachaturjan A.Gh. Unyfykacyja kollyzyonnykh norm v mezhdunarodnom chastnom prave. – K.: Nauk. Dumka, 1993. – S.12.*

7. *Lukashuk Y. Y. Funkcyonyrovanye mezhdunarodnogho prava. – M.: Nauka, 1992. – 222 s.*

8. *Korovyna O. P. Metody unifikaciji norm MChP: avtoref. dys... kand. jur. nauk. - M, 1998. – 18 s.*

9. *Fedynjak Gh.S., Fedynjak L.S. Mizhnarodne pryvatne pravo: Navch. posib. – 2-e vydan., dopov. – K.: Jurinkom Inter, 2000. – 416 s.*

10. *Ghetjman-Pavlova Y. V. Mezhdunarodnoe chastnoe pravo: uchebnyk. – M.: Eksmo, 2011. – 752 s.*

11. *Dovghert A. S. Systema pryvatnogho prava ta struktura novogho Cyviljnogho kodeksu Ukrainy // Ukrainysjke pravo. – 1997. - № 1. – S.21.*

12. *Rudenko O. V. Unifikacija mizhnarodnogho pryvatnogho prava JeS. Dys... kand.juryd.nauk. – K., 2006. – S. 47-48.*

13. *Makovsjkyj A. V. Voprosy teoryy mezhdunarodno-doghovornoj unyfykacyy prava y sostav mezhdunarodnogho chastnogho prava // Materyaly Torgovo-Promyshlennoj palaty SSSR. Vyp. 34. – M., 1983. – S.26-33.*

14. Doronyna N. Gh. *Unyfykacyja y gharmonyzacyja prava v uslovyyakh ekonomycheskoj ynteghracyy ghosudarstv* / N.Gh. Doronyna // *Pravo y ekonomyka.* – 1997. – № 17-18. – S. 84-91.
15. *Voprosy teoryy mezhdunarodno-doghovornoj unyfykacyy prava y sostav mezhdunarodnogho chastnogho prava* // *Materyaly Torghovo-Promyshlennoj palaty SSSR. Vyp.34.* – M., 1983. – S. 26-33.
16. Yssad M. *Mezhdunarodnoe chastnoe pravo.* – M.: Proghres, 1989, - 400 s.
17. *Konvencija pro pravo, shho zastosovujetjsja do dorozhnjo-transportnykh pryghod* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_003.
18. Sologhub D. *Mezhdunarodno-pravovaja unyfykacyja norm, prymenjaemykh k objazateljstvam vsledstvye prychnenyja vreda (na prymere konvencyj y doghovorov o pravovoj pomoshhy)* // *Aljmanakh «Status guo» Dyalogh.* 26.05.2009 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.statusquo.ru/author/605/article_613.html - data zvernennja 23.06.2013.
19. Bankovskij A. V. *Delyktnye objazateljstva v mezhdunarodnom chastnom prave* // *Dys.. kand... juryd. Nauk.:* 12.00.03. - M., 154 s. (S.18)
20. Kreuzer K. *Zu Stand und Perspektiven des Europaeischen Internationalen Privatrechts. Wie europaeisch soll das Europaeische Internationale Privatrecht sein?* // *RabelsZ. Bd. 70* (2006), № 1, s. 1-88.
21. *Pravo Evropejskogho Sojuza: Uchebnyk dlja vuzov* / Pod red.. S.Ju. Kashkyna. – M.: Juryst, 2002. – 925s.